

หลายคำถามจากผู้เยี่ยมชม

ดิเรก ศรีธพงษ์

ในปัจจุบันนับบทบาทของยาฆ่าแมลงในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนระดับต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรซึ่งต้องใช้ยาฆ่าแมลงเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ยาฆ่าแมลงจึงมีบทบาทไม่เพียงแต่ฆ่าแมลงอย่างเดียวเท่านั้น ยังมีบทบาทในการฆ่าผู้ใช้ทุก ๆ คนได้อีกด้วย ถ้าหากผู้ใช้ขาดความรอบคอบระมัดระวังในการใช้

จากปัญหาของผู้ใช้ยาและคำตอบจากนักวิชาการผู้ชำนาญทางวัตถุมีพิษ และเพื่อระดับความรู้ของท่านผู้อ่าน จึงได้รวบรวมเฉพาะปัญหาและคำตอบที่น่าสนใจมาเสนอไว้ใน “วิชา” ตามที่ท่านกำลังจะอ่านต่อไป

“ยากันยุงที่เป็นแท่งหรือขด ใช้จุดเป็นควันไต่ยุง จะเป็นอันตรายต่อผู้ใช้หรือไม่”?

ยากันยุงทุกชนิดมีส่วนผสมของยาฆ่าแมลงอยู่ด้วยเสมอ เช่น ผงดอกไพเรTHRIN, เอสไบโอทริน โมโออาเลทริน เป็นต้น ดังนั้นควันที่เกิดขึ้นถึงแม้จะไม่มียาฆ่าแมลงอยู่เลยก็

เป็นอันตรายต่อสุขภาพอยู่แล้ว ยังมียาฆ่าแมลงผสมอยู่ด้วยก็ยิ่งเพิ่มอันตรายมากยิ่งขึ้น ท่านผู้ใช้จึงควรหลีกเลี่ยงการสูดเอาควันของยากันยุงเข้าสู่ร่างกาย และโปรดใช้ยากันยุงในห้องที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก^๑

“ถ้าที่บ้านมีปัญหาเรื่องมด ควรใช้ยาอะไรฉีดไล่มดดี?”

ก่อนที่จะเลือกใช้ยาอะไรนั้น เจ้าของบ้านควรทำความเข้าใจกับมดของท่านไม่ให้รกรุงรังซึ่งจะเป็นที่ขอบอกขบใจของมด ถ้าท่านจัดบ้านช่องมีระเบียบ สะอาดตา ท่านจะได้อยู่กับครอบครัวอย่างสบายใจแทนที่ท่านจะต้องอยู่กับมดและอาจจะไม่ต้องใช้ยาอะไรเลย อย่างไรก็ตามถ้าจำเป็น ควรจะปฏิบัติดังนี้

๑. จัดบ้านให้สะอาด ไม่มีเศษอาหารตกเลอะเทอะ จัดวางของในที่โปร่งไม่อับทึบ
๒. เก็บอาหารไว้ในตู้ที่มีขาตั้งในจานรองน้ำ
๓. ถ้าใช้ยาในบ้านตามซอกตามมุม ต้องระมัดระวังในการใช้ ไม่ให้ยาปลิวไปลงในอาหาร น้ำดื่ม และควรเลือกใช้ยาที่มีความปลอดภัยสูง เช่น ดีดีวีพี (DDVP) วาโปนา (Vapona) เซลล์ท็อกซ์ (Shelltox) ไบคอน (Baygon) ซีพีไซด์ (C.P. Cide) เรด (Raid) ดีท็อกซ์ (Dctox) เป็นต้น

๔. ใช้ยาฆ่าแมลงผสมน้ำ ตามคำแนะนำในฉลากยา รด-ราด รอบ ๆ บริเวณตัวอาคารนอกบ้าน เช่น ดีลเดร็กซ์ (Dieldrex) ออลเดร็กซ์ (Aldrex) อะลามอนด์ (Alamond) ลินเดน (Lindane) เป็นต้น^๒

“ในผลไม้บางอย่าง เมื่อซื้อมาจากตลาดจะมีกลิ่นยากำจัดศัตรูพืช หลังจากล้างออกแล้วก็ยังมีกลิ่นอยู่ ควรจะเก็บไว้รับประทานหรือไม่?”

ผลไม้ที่มีกลิ่นของสารเคมีที่ใช้ป้องกันกำจัดศัตรูพืชไม่ควรนำมารับประทาน ควรตัดทิ้งไปเสีย การเก็บเอาไว้ ๔-๕ วันเพื่อรอให้ยาสลายตัวนั้น สารออกฤทธิ์อาจจะสลายตัวได้บ้างแต่เกิดขึ้นน้อยกว่าการสลายตัวในระหว่างอยู่บนต้นพืช อย่างไรก็ตาม การล้างผักและผลไม้ก่อนรับประทานจะช่วยให้สารมีพิษลดลงได้มาก^๓

๑ เทียนชัย ธงสินธุศักดิ์ “ตอบปัญหาชาวบ้าน” ข่าวสารวัดภูมิพิศ (๘) ๓ : ๓๖, ๒๕๒๔.

๒ ธวัชชัย หงษ์ตระกูล “ตอบปัญหาชาวบ้าน” ข่าวสารวัดภูมิพิศ (๘) ๑ : ๕, ๒๕๒๔.

๓ นवलศรี ทยาพัชร “ตอบปัญหาชาวบ้าน” ข่าวสารวัดภูมิพิศ (๘) ๖ : ๕๐, ๒๕๒๔.

“เราจะสังเกตได้อย่างไรว่ามียาฆ่าแมลงตกค้างในพืชผักผลไม้ และมีปริมาณมากเท่าใด” ?

โดยทั่วไปสังเกตไม่ได้ ยกเว้นยาปราบศัตรูพืชบางชนิดที่ใช้กับผักและผลไม้ แล้วมีคราบยาปรากฏให้เห็น แต่ก็ไม่สามารถบอกได้ว่าตกอยู่มากน้อยแค่ไหน เป็นยาชนิดไหน เมื่อบริโภคเข้าไปแล้วจะเป็นอันตรายมากน้อยแค่ไหน จะรู้ได้ก็ต่อเมื่อนำตัวอย่างพืชผัก-ผลไม้ไปตรวจโดยวิธีทางเคมี ที่สาขาวิจัยวัตถุมีพิษ กรมวิชาการเกษตร จึงจะทราบได้^๑

“ในผักและผลไม้เมื่อทราบว่ามีการฆ่าแมลงตกค้างอยู่ จะใช้น้ำสะอาดล้างหลาย ๆ ครั้ง ยาฆ่าแมลงจะหมดไปหรือไม่” ?

การล้างผักด้วยน้ำสะอาดหลาย ๆ ครั้ง จะลดปริมาณยาฆ่าแมลงลงได้บ้าง จากการทดลองจะลดลงได้ ๓-๖๑% ซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างควบคุม เช่น ยาที่ตกค้างอยู่บนพืชนั้นเป็นชนิดที่ละลายน้ำได้มากน้อยแค่ไหน จำนวนและปริมาณที่ใช้ล้าง ตลอดจนการดูดซึมของผักและผลไม้ที่มีต่อยาฆ่าแมลง^๒

“ในระหว่างผักสดกับผักสุกที่ผ่านการปรุงแล้ว อย่างไหนปลอดภัยจากยาฆ่าแมลงมากกว่ากัน” ?

ผักสุกที่ผ่านการปรุงแล้วจะปลอดภัยมากกว่าผักสด เพราะยาฆ่าแมลงบางชนิดจะสลายตัวเมื่อได้รับความร้อน ถ้าหากต้องการรับประทานผักสดต้องล้างให้สะอาดที่สุด จากการทดลองการล้างผักด้วยน้ำไหลจากก๊อกน้ำโดยตรงประมาณ ๕ นาทีสามารถล้างยาฆ่าแมลงบางตัวออกได้มากกว่า ๕๐% เมื่อเทียบกับการล้างด้วยน้ำส้มสายชูเจือจาง ๐.๕% หรือโซเดียมไบคาร์บอเนตเจือจาง ๐.๘๔%^๓

“การปลูกผักสวนครัวเอาไว้รับประทานเอง ควรใช้ยาปราบศัตรูพืชหรือไม่ และควรทำอย่างไร เมื่อมีศัตรูมารบกวน” ?

การปลูกผักไว้รับประทานเองไม่ควรใช้ยาปราบศัตรูพืชเพราะจะทำให้มีวัตถุมีพิษตกค้างอยู่ในผัก ถึงแม้ผักจะไม่สวยงามแต่ก็ปลอดภัยเอาไว้ก่อนดีกว่า ถ้าหากมีแมลงมารบกวน

๑ วิเชียร วัฒนานนท์ “ตอบปัญหาชาวบ้าน” ข่าวสารวัตถุดิบพิษ (๘) ๖:๕๐, ๒๕๒๔.

๒ สุปราณี อัมพพิทักษ์ “ตอบปัญหาชาวบ้าน” ข่าวสารวัตถุดิบพิษ (๘) ๑:๑๐, ๒๕๒๔.

๓ ยัวร์ ถิ่นวัน “ตอบปัญหาชาวบ้าน” ข่าวสารวัตถุดิบพิษ (๘) ๑:๘, ๒๕๒๔.

อาจจะใช้วิธีจับด้วยเครื่องกลต่าง ๆ แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้ยา ก็ควรเลือกใช้ยาที่มีอันตรายต่อกันและสัตว์น้อยที่สุด เช่น ใช้ใบยาสูบแช่น้ำค้ำคั้นฉีดพ่น สามารถป้องกันและกำจัดเพลี้ยอ่อนชนิดต่าง ๆ ได้ หรือใช้ยาที่ทางราชการแนะนำซึ่งมีพิษต่อกันและสัตว์น้อย มีพิษตกค้างน้อยและสลายตัวหมดภายในระยะเวลาอันสั้น เช่น ไพเรทริน และไพเรทรินสังเคราะห์ ได้แก่ เดซิส, ซูมิไซคิน, แอมบุซ, และริมคอร์ท หรือใช้คาร์บาริล ได้แก่ เซฟริน, เอส-๘๕ หรือบาซุคิน เป็นต้น

“เมื่อได้รับสารพิษเข้าไป จะมีวิธีแก้ไขอย่างไร ก่อนที่จะนำไปส่งแพทย์”

เมื่อได้รับยาฆ่าแมลงเข้าไปในร่างกาย ชั้นแรกจะต้องนำผู้ป่วยออกจากแหล่งที่มียาฆ่าแมลงมาพักในที่ที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ถ้าหากยาเป็นผิวหนังและเสื้อผ้า ให้รีบถอดเสื้อผ้าออกแล้วชำระล้างด้วยสบู่และน้ำสะอาดโดยเร็ว และควรทำงานแน่ใจว่าสะอาดที่สุด ถ้ายาเข้าตาควรล้างด้วยน้ำสะอาดและยาล้างตามาก ๆ แต่ถ้าผู้ป่วยกินยาเข้าไปจะต้องทำให้ยาออกจากร่างกายโดยเร็วที่สุด

ยาฆ่าแมลงในกลุ่มออร์แกโนฟอสฟอรัส (Organophosphorus insecticides) เช่น พาราไรออน (Parathion) มาลาไรออน (Malathion) ไดโคลวอส (Dichlorvos) และไดอะซีนอน (Diazinon) ทำให้อาเจียนโดยล้วงคอคนไข้เบา ๆ การล้วงคอกนี้จะทำได้ก็ต่อเมื่อผู้ป่วยยังมีสติอยู่เท่านั้น ถ้าเป็นเด็กให้ใช้ตามซันชาแทนการใช้มือเพื่อป้องกันการกัดนิ้วมือ หรือให้น้ำเกลืออุ่น ๆ (เกลือ ๑ ช้อนโต๊ะต่อน้ำอุ่น ๑ แก้ว) หรือให้กินน้ำเชื่อมมิมิพิแคค เสร็จแล้วนำส่งแพทย์ทันที แต่ถ้าหากอยู่ใกล้แพทย์ควรให้กินอะโทรปีนซัลเฟต ๐.๕ มิลลิกรัม ๒ เม็ด

ยาฆ่าแมลงในกลุ่มคาร์บาเมท (Carbamate) เช่น ไบกอน (Baygon) คาร์บาริล (Carbaryl) เทมิก (Temik) ถ้าหากคราบน้ำมันหรือกินเข้าไป ก็ปฏิบัติเช่นเดียวกับยาฆ่าแมลงกลุ่มออร์แกโนฟอสเฟต ยกเว้นถ้าผู้ป่วยกินยาฟิวราดาน (Furadan) เข้าไปห้ามทำให้ผู้ป่วยอาเจียนเป็นอันขาด

ยาฆ่าแมลงในกลุ่มออร์แกโนคลอรีน (Organochlorine) เช่น ลินเดน (Lindane) ออลดริน (Aldrin) ดีลดริน (Dieldrin) ดีดีที (DDT) และเอนดริน (Endrin) ถ้ากินเข้าไป

๑ รัชชชัย หงษ์ตระกูล “ตอบปัญหาชาวบ้าน” ข่าวสารวัดภูมิพิศ (๘) ๒ : ๒๒, ๒๕๒๔.

หรือเบอนเบนผิวหนัง ก็ปฏิบัติเช่นเดียวกันกับยากุ่มต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว จากนั้นให้กินวัตถุ
ที่ดูดซับยาฆ่าแมลงเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของยา ได้แก่ ผงถ่านป่น (Activated charcoal)
เช่น Nuchar, C.Darco G.60, Norit A, ซึ่งมีขายตามร้านขายยาทั่วไป ควรให้กินมาก ๆ ถ้า
มีนมสดก็ให้ดื่มเข้าไปมาก ๆ แต่ห้ามไม่ให้กินอะโทรฟีนซัลเฟต

ส่วนยาในกลุ่มไพเรทรอย (Pyrethroids) เช่น ไบโออาเลททริน (Bioallethrin)
ไบโอเรสมเมทริน (Bioresmethrin), เอสไบโอทริน (Esbiothrin) ไพเรทริน (Pyrethrin) และ
ซินเนอร์ริน (Cinrerin) ถ้าหากกินหรือเบอนเบนผิวหนัง หลังจากล้างทำความสะอาดเรียบร้อยแล้ว
ห้ามทำให้ผู้ป่วยอาเจียนเป็นอันตรายโดยเฉพาะผู้ที่กินยาที่มีน้ำมันผสมอยู่ด้วย แต่ควรให้ผู้ป่วย
ดื่มนมสด ๑-๒ แก้ว เสร็จแล้วให้รีบนำผู้ป่วยส่งแพทย์ทันที และควรนำเอาภาชนะและฉลาก
ของยาฆ่าแมลงไปด้วยเสมอ^๑

ทราบใดที่เรายังมีความจำเป็นที่ต้องใช้ยาฆ่าแมลงอยู่ ยังต้องรับประทานพืชผัก-ผล
ไม้อยู่ ทราบนี้ยาฆ่าแมลงก็ยังหลงเหลือตกค้างให้เราได้รับประทานเป็นของแถมอยู่เสมอ ถึง
แม้ว่าบางส่วนจะสลายตัวไปก็ตาม แต่บางส่วนก็จะไปรวมตัวกันกลายเป็นสารตัวใหม่ที่ไม่
ใครรู้จัก ไม่มีใครรู้ถึงพิษภัยของสารตัวใหม่นี้ น่ากลัวจริง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ความสำคัญที่ว่า
“สารเคมีที่ใช้เป็นยาปราบศัตรูพืชทุกชนิดเป็นพิษต่อสุขภาพ ป้องกันเอาไว้ก่อนดีกว่าแก้”
เป็นคำที่สุด

๑ เทียนชัย ธงสินธุศักดิ์ “ตอบปัญหาชาวบ้าน” ข่าวสารวัดภูมิพิศ (๘) ๓ : ๓๖-๓๘, ๒๕๒๔.